

του κλόουν» (σχολικό εγχειρίδιο, Β' τεύχος, σ. 77). Τα δύο κείμενα συνεξετάστηκαν ως προς τα νοήματά τους, το κειμενικό είδος (αφηγηματικό, ποίημα) και τη λειτουργία τους. Στη συνέχεια, διαβάσαμε τη μικρή ιστορία της Μαρίνας Μιχαηλίδου-Καδή «Το όνειρο του Πέτρου» και το αφηγηματικό κείμενο του ανθολογίου «Θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει» (Ανθολόγιο Α', Β' Δημοτικού, σ. 22). Παρακολούθησαμε το βίντεο της Unicef «Η Μαλάκ και η βάρκα», που παρουσιάζει ένα εφτάχρονο προσφυγόπουλο και τον τρόπο που ένα παιδί βιώνει το ταξίδι του με τη βάρκα προς ένα ασφαλές καταφύγιο, για το ίδιο και την οικογένειά του. Τα παιδιά προβληματίστηκαν για το τι θα έκανε τη Μαλάκ χαρούμενη.

Τέλος, στο μάθημα που προηγήθηκε μελετήσαμε διαφημίσεις παιχνιδιών που προβάλλουν τα παιχνίδια, ως πηγή χαράς για τα παιδιά.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εντοπισμό βασικών και υποστηρικτικών πληροφοριών και εξαγωγή αρχικών συμπερασμάτων	1.4.1. Αιτιολογήσεις προβλέψεις για το περιεχόμενο του κειμένου, με βάση την εικόνα, τον τίτλο ή/και άλλα στοιχεία
1.3. Συνδέουν νοήματα κειμένων με συγκεκριμένο πλαίσιο	1.3.1. Σχέση κειμένου με το θέμα «Χαρά» και τον προβληματισμό «Τι κάνει χαρούμενα τα παιδιά;»
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.4.2.1. Κατανοούν τη λειτουργία γλωσσικών στοιχείων στην εξέλιξη των γεγονότων και την παρουσίαση των χαρακτήρων σε αφηγήσεις 2.4.2.2. Κατανοούν τη λειτουργία μη γλωσσικών στοιχείων στην εξέλιξη των γεγονότων και την παρουσίαση των χαρακτήρων σε αφηγήσεις 2.4.2.3. Αναγνωρίζουν συμβάσεις που αφορούν στη δομή αφηγήσεων	2.4.2.1.1. Ρήματα έκφρασης συναισθημάτων και σκέψεων, χρονικοί δείκτες 2.4.2.2. Εικόνες παραμυθιού, εξώφυλλο, οπισθόφυλλο. 2.4.2.3. Απλή μορφοποίηση κειμένων με χρονική αλληλουχία και παρουσίαση χαρακτήρων - πρωταρχική διαμόρφωση επεισοδίων (πρόβλημα -κορύφωση - λύση), αλλαγές στο σκηνικό (ως χώρος ή και χρόνος δράσης)
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.2. Κρίνουν τον τρόπο που η προσέγγιση του ίδιου θέματος σε διαφορετικά κείμενα επηρεάζει τους ίδιους ως αναγνώστες	3.2.1. Ομοιότητες - διαφορές μεταξύ κειμένων διαφορετικού είδους (παραμύθι -διαφήμιση)

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.1. Καθορίζουν συγκεκριμένη ανάγκη για επικοινωνία και δράση, που σχετίζονται με οικείες εμπειρίες	1.1.2. Λόγοι, κίνητρα και επιδιωκόμενο αποτέλεσμα παραγωγής κειμένου, σε σχέση με τον αποδέκτη (« <i>πώς μπορώ να βοηθήσω ώστε τα παιδιά να έχουν πιο πολλή χαρά στη ζωή τους;</i> ») και παρακίνηση για δράση (« <i>οδηγίες προς παιδιά</i> »)

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος 2016 - Απρίλιος 2016), για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Ομάδα Εργασίας Ελληνικών (Δημοτική Εκπαίδευση)

2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
<p>2.3.4.1. Αξιοποιούν γλωσσικά στοιχεία, για να καταγράψουν οδηγίες σε μη συνεχή λόγο που σχετίζονται με το οικείο περιβάλλον τους</p> <p>2.3.4.2. Αξιοποιούν μη γλωσσικά στοιχεία, για να καταγράψουν οδηγίες σε μη συνεχή λόγο που σχετίζονται με το οικείο περιβάλλον τους</p> <p>2.3.4.3. Αξιοποιούν στοιχεία που αφορούν στη δομή κειμένου, για να καταγράψουν οδηγίες σε μη συνεχή λόγο που σχετίζονται με το οικείο περιβάλλον τους</p>	<p>2.3.4.1.1. Προστακτική ή οριστική, ρήματα δράσης</p> <p>2.3.4.2.1. Εικόνα, σημεία (bullets)</p> <p>2.3.4.3.1. Απλή μορφοποίηση και δόμηση των οδηγιών σε μη συνεχή λόγο</p>
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
<p>3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου, με βάση το θεματικό πλαίσιο και βασικές παραμέτρους του επικοινωνιακού πλαισίου</p>	<p>3.1.1. Πραγμάτωση κειμένου: γλωσσικά και μη γλωσσικά στοιχεία, μορφοσύνταξη, κειμενικές συμβάσεις</p> <p>3.1.2. Επικοινωνιακή επάρκεια κειμένου: συνάφεια θέματος, σκοπού και αποδέκτη</p>

Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

- **Επισκόπηση ενότητας – Σύνδεση με θέμα και προβληματισμό**

Κάθε παιδί σημειώνει στο πινακάκι του μια λέξη, την οποία θεωρεί την πιο σημαντική, σε σχέση με την ενότητα που ασχοληθήκαμε τις τελευταίες μέρες. Γίνεται συζήτηση με βάση τις απαντήσεις των παιδιών και ακολουθεί, με τη βοήθεια της πινακίδας της τάξης, μια σύντομη ανασκόπηση εστιασμένη στον προβληματισμό «Τι κάνει χαρούμενα τα παιδιά;» και στα σχετικά κείμενα που μελετήθηκαν.

Ανακοινώνεται στα παιδιά ότι θα μελετήσουμε ακόμα ένα κείμενο και θα προσπαθήσουμε να δούμε τη δική του οπτική, σε σχέση με τον προβληματισμό «Τι κάνει χαρούμενα τα παιδιά;».

- **Προβλέψεις (σταδιακή παρουσίαση γλωσσικών, μη γλωσσικών στοιχείων)**

Παρουσιάζεται το εξώφυλλο και ο τίτλος του παραμυθιού «Το χαμόγελο της Σεμέλης». Τα παιδιά καλούνται να κάνουν προφορικά τεκμηριωμένες προβλέψεις, σε σχέση με το περιεχόμενο και τον τρόπο που το θέμα συνδέεται με τον προβληματισμό μας. Ακολούθως, παρουσιάζεται το οπισθόφυλλο του παραμυθιού, το οποίο προσθέτει ένα σημαντικό στοιχείο στην πλοκή της ιστορίας που, ενδεχομένως, να διαφοροποιεί τις αρχικές προβλέψεις. Έτσι, οι μαθητές προβαίνουν, σταδιακά, σε επαναπροσδιορισμό των προβλέψεών τους, κάνοντας νοηματικούς συσχετισμούς ανάμεσα σε εξώφυλλο (εικόνα, τίτλο) και οπισθόφυλλο, αναφορικά με το κειμενικό είδος, το θέμα του και τον τρόπο που αυτό συνδέεται με τον υπό διερεύνηση προβληματισμό. Στο στάδιο αυτό, το κάθε παιδί γράφει την πρόβλεψή του, ως σημείωση (οι σημειώσεις θα αξιοποιηθούν για έλεγχο, κατά την πρώτη ανάγνωση του κειμένου).

- **Μεγαλόφωνη ανάγνωση για εντοπισμό γενικής ιδέας και επαλήθευση προβλέψεων**

Γίνεται μεγαλόφωνη ανάγνωση του παραμυθιού. Η εκπαιδευτικός σταματά την ανάγνωση σε δύο κομβικά σημεία του παραμυθιού, δίνοντας την ευκαιρία στα παιδιά να επαναπροσδιορίσουν τις αρχικές τους προβλέψεις. Με την ολοκλήρωση της ανάγνωσης, γίνεται διάψευση ή επαλήθευση των αρχικών προβλέψεων στην ολομέλεια. Συζητείται η κεντρική ιδέα της ιστορίας και η σχέση της με τον υπό διερεύνηση προβληματισμό. Γίνεται αναφορά στο κειμενικό είδος (μικρή ιστορία, αφήγηση) με συγκεκριμένες αναφορές σε χαρακτηριστικά του και στη συγγραφέα.

- **Γραμμή αφήγησης**

Τα παιδιά γίνονται σκηνοθέτες και τοποθετούν τις σκηνές του παραμυθιού σε σειρά, δημιουργώντας τη γραμμή της αφήγησης. Ακολούθως, στην ολομέλεια, τοποθετούνται οι εικόνες στον πίνακα. Καθώς «χτίζεται» η γραμμή της αφήγησης, αναπτύσσονται, παράλληλα, σχετικοί προβληματισμοί και πολυδιάστατα ερωτήματα (πληροφοριακά, επαγωγικά, κριτικά, π.χ., εντοπισμός ηρώων, χώρου, χρόνου, κατανόηση πλοκής και χρονικής αλληλουχίας σκηνών, περιγραφή δράσεων ηρώων και κινήτρων τους, διατύπωση αξιολογικών κρίσεων σε σχέση με τους ήρωες και τα νοήματα του κειμένου, συσχετισμός κειμένου με προσωπικές εμπειρίες κ.λπ.).

- **Συλλογική αναδιήγηση παραμυθιού**

Τα παιδιά, αναδιηγούνται προφορικά το παραμύθι, αξιοποιώντας, παράλληλα, χρονικούς δείκτες (που αναρτώνται σε περίοπτη θέση στην τάξη) που προσδίδουν ροή στον λόγο.

- **Εστιασμένη ανάγνωση και σημειώσεις, για εντοπισμό κορύφωσης της αφήγησης και συναισθημάτων**

Δίνεται στα παιδιά το κείμενο (διασκευή). Τα παιδιά διαβάζουν το κείμενο, επιλέγουν και σημειώνουν με θαυμαστικό (!) τη σκηνή στην οποία, κατά τη γνώμη τους, η ηρωίδα βιώνει το πιο έντονο συναίσθημα. Παράλληλα, σημειώνουν με αστερίσκο (*) τις φράσεις που δείχνουν τα συναισθήματα της ηρωίδας. Με την ολοκλήρωση της ανάγνωσης, τα παιδιά επιλέγουν και μετακινούν πιο ψηλά την εικόνα/σκηνή (στη γραμμή αφήγησης που είχαν δημιουργήσει στο θρανίο τους) που αντιπροσωπεύει το σημείο έντονου συναισθήματος. Τα παιδιά ανακοινώνουν και αιτιολογούν τις επιλογές τους.

- **«Σκάλα» συναισθημάτων και γλωσσική επεξεργασία κειμένου**

Τα παιδιά κατασκευάζουν τη σκάλα συναισθημάτων της Σεμέλης (κεντρικός ήρωας της ιστορίας), επιλέγοντας και τοποθετώντας τα κατάλληλα συναισθήματα (καρτέλες στο κουτί των συναισθημάτων) στα αντίστοιχα σκαλιά/σκηνές (στο κουτί υπάρχουν περισσότερες από μία επιλογές για κάθε σκαλί/σκηνή και άλλες που δεν ταιριάζουν απόλυτα με τα συναισθήματα της ηρωίδας, ώστε τα παιδιά να προβληματιστούν για τις επιλογές τους). Ανακοινώνονται στην ολομέλεια οι εργασίες των ομάδων. Τα παιδιά αιτιολογούν τις απαντήσεις τους με προτάσεις από το κείμενο που έχουν σημειώσει προηγουμένως με αστερίσκο ή αναφερόμενα σε οπτικά στοιχεία του κειμένου (π.χ., ύφος της ηρωίδας στην εικόνα, κ.λπ.). Ταυτόχρονα, επιχειρείται προφορικός μετασχηματισμός των φράσεων του

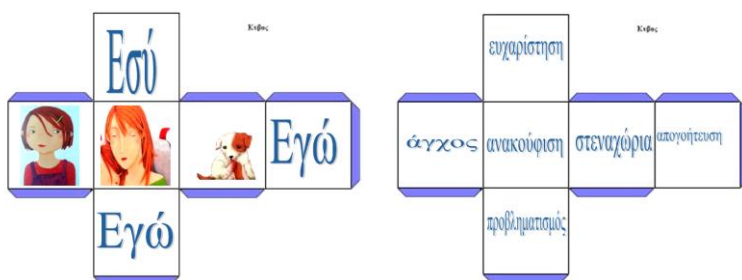

κειμένου που να αποδίδει τα συναισθήματα της ηρωίδας, με τρόπο περιφραστικό ή μέσω συνωνύμων (π.χ. «Η Σεμέλη λυπήθηκε - Η Σεμέλη στεναχωρήθηκε – Η Σεμέλη έσκυψε το κεφάλι»). Ακολουθώντας, τα παιδιά εμπλουτίζουν προφορικά το λεξιλόγιο συναισθημάτων, αναφέροντας άλλα πιθανά συναισθήματα που ταιριάζουν σε κάθε σκαλί/σκηνή. Οι λέξεις-φράσεις συναισθημάτων καταγράφονται.

Καθώς γίνονται οι διάφορες ανακοινώσεις, οι λέξεις – φράσεις συναισθημάτων καταγράφονται στον πίνακα, με τρόπο που να αναδεικνύονται τρεις διαφορετικοί τρόποι φραστικής απόδοσής τους (ουσιαστικά - ρήματα - μετοχές με λειτουργία επιθέτου) και τα παιδιά καλούνται να παρατηρήσουν και να εντοπίσουν τον τρόπο που οργανώθηκαν οι διάφορες γλωσσικές επιλογές.

Η προσοχή εστιάζεται στη σκάλα με τα ρήματα. Αφού τα παιδιά παρατηρήσουν ότι τα περισσότερα ρήματα τελειώνουν σε –ται, η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να μετατρέψουν κάποια από αυτά τα ρήματα στο πρώτο και δεύτερο πρόσωπο του ενικού. Τα ρήματα γράφονται στον πίνακα. Γίνεται παρατήρηση των καταλήξεων -μαι,-σαι, -ται και διατυπώνεται κανόνας από τα παιδιά.

- **Ζάρια συναισθημάτων – Παραγωγή λόγου και ορθογραφία**

Κάθε ομάδα παίρνει από δύο κύβους. Στις έδρες του ενός κύβου γράφονται πρόσωπα, ενώ στις έδρες του άλλου υπάρχουν ουσιαστικά συναισθημάτων. Τα παιδιά ρίχνουν τους δύο κύβους και, στηριζόμενα

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος 2016 - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

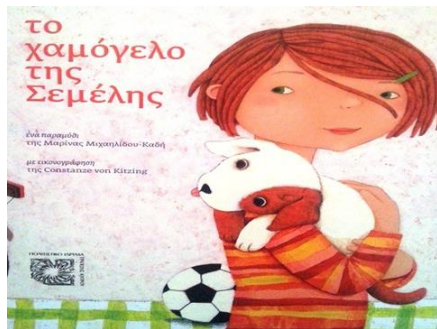
στις ενδείξεις των κύβων, γράφουν προτάσεις με νόημα, μετασχηματίζοντας το ουσιαστικό σε ρήμα και δίνοντας σημασία στην ορθογραφία του ρήματος (π.χ., Η Σεμέλη προβληματίζεται όταν βλέπει το πληγωμένο σκυλάκι, Εγώ χαίρομαι όταν... κ.λπ.).

- **Μετασχηματισμός πλοκής κειμένου**

Επιστρέφουμε στη γραμμή της αφήγησης και στη σκηνή στην οποία η Σεμέλη βρίσκει το πληγωμένο σκυλάκι. Αφαιρούνται οι σκηνές από το σημείο αυτό μέχρι το τέλος και τα παιδιά καλούνται να δημιουργήσουν μια εναλλακτική έκδοχή της ιστορίας («τι άλλο θα μπορούσε να συμβεί που θα έδινε στο τέλος την ίδια ικανοποίηση στην ηρωίδα»), η οποία να προβάλλει πειστικά και αποτελεσματικά το μήνυμα της συγγραφέως.

- **Αντιπαραβολή κειμένων**

Η μικρή ιστορία «Το χαμόγελο της Σεμέλης» αντιπαραβάλλεται με τη διαφήμιση παιχνιδιού με την οποία είχαμε ασχοληθεί σε προηγούμενο στάδιο της ενότητας. Τα παιδιά συγκρίνουν το παραμύθι με τη διαφήμιση, σε επίπεδο περιεχομένου, κειμενικού είδους και γλώσσας. Ένα παιδί διαβάζει μεγαλόφωνα το σλόγκαν της αφίσας «Αγγίξτε τον κόσμο της χαράς και της μάθησης με τα καλύτερα παιχνίδια!». Επισημαίνεται και ερμηνεύεται (προθέσεις δημιουργών, λειτουργία κειμένων) η διαφορετική οπτική που προβάλλουν τα δύο κείμενα (αναφορικά με τον προβληματισμό της ενότητας).

- **Γωνίες άποψης – διαλογική αντιπαράθεση**

Τα παιδιά παίρνουν θέση μπροστά στο δίλημμα της Σεμέλης να δώσει τα χρήματά της, για να βοηθήσει το σκυλάκι ή να αγοράσει τελικά το ποδήλατο. Σε τρία σημεία της τάξης υπάρχουν καρτέλες με τις λέξεις/φράσεις «Συμφωνώ», «Διαφωνώ», «Δεν είμαι σίγουρος/η γιατί...». Το κάθε παιδί στέκεται πίσω από την καρτέλα που εκφράζει την άποψή του. Τα παιδιά αιτιολογούν τις απόψεις τους και εμπλέκονται σε μεταξύ τους διάλογο, προσπαθώντας να πείσουν για τη θέση τους.

- **Διάγραμμα ενότητας (Σχέση κειμένου με προβληματισμό - οπτική συγγραφέα)**

Μέσα από τις διαφορετικές απόψεις που αναμένεται να εκφραστούν, εστιάζουμε στα μηνύματα που η συγγραφέας θέλει να μεταφέρει, σε σχέση με το θέμα μας και πώς αυτά θα μπορούσαν να διατυπωθούν, ώστε να προστεθούν στον Ήλιο της Χαράς (πινακίδα). Σε καρτέλα, το κάθε παιδί διατυπώνει γραπτώς το συμπέρασμα-οπτική της συγγραφέα, με τον δικό του τρόπο. Τα παιδιά ανακοινώνουν και επιλέγονται,

μέσα από συζήτηση και προβληματισμό, οι καταλληλότερες διατυπώσεις για τοποθέτηση στην πινακίδα (π.χ., «Χαρά είναι να βοηθάς αυτούς που έχουν ανάγκη» κ.λπ.).

Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά τη διδασκαλία:

Η διερεύνηση του ερωτήματος συνεχίζεται με μια διασκευή του άρθρου «Η συνταγή της επιτυχίας για χαρούμενα παιδιά», το οποίο περιλαμβάνει οδηγίες/συμβουλές προς γονείς, αναφορικά με το τι θα έκανε χαρούμενα τα παιδιά τους. Γίνεται κατανόηση των οδηγιών σε σχέση με το επικοινωνιακό τους πλαίσιο (ποιος γράφει το άρθρο, ποιος ο σκοπός και αποδέκτης του κειμένου, ο τρόπος οργάνωσής οδηγιών-δομή, γλωσσικά και μη γλωσσικά μέσα και λειτουργίες τους).

Στη συνέχεια, τα παιδιά ετοιμάζουν δικό τους, επικοινωνιακά πλακισωμένο, ενημερωτικό έντυπο με τίτλο «Η συνταγή για χαρούμενα παιδιά» με πραγματικούς αποδέκτες τα παιδιά των Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεων του σχολείου τους και στόχο να περάσουν τα δικά τους μηνύματα στους/στις συμμαθητές/συμμαθήτριές τους. .

Στο ενημερωτικό έντυπο, τα παιδιά γράφουν οδηγίες, αντλώντας από τα νοήματα-συμπεράσματα των κειμένων που μελετήθηκαν καθόλη τη διάρκεια της ενότητας (π.χ., «Προσφέρετε τη βοήθειά σας σε αυτούς που την έχουν ανάγκη», «Αποκτήστε καλούς φίλους», κ.λπ.), με την αντίστοιχη εικονογράφηση για κάθε οδηγία (είτε με δικό τους σχέδιο, είτε με εικόνες που θα φέρουν τα ίδια).

Παρουσιάζονται στην ολομέλεια οι εργασίες των παιδιών και, μετά από συζήτηση, επιλέγονται οι οδηγίες και η εικονογράφηση που θα συμπεριληφθούν στο ομαδικό έντυπο το οποίο θα δοθεί στις μικρές τάξεις του σχολείου. Ακολούθως, ομάδες παιδιών θα αναλάβουν να παρουσιάσουν το ενημερωτικό έντυπο στις τάξεις και να εξηγήσουν πώς προέκυψε μέσα από την ενότητα που μελετήσαμε, εμπλέκοντας τα παιδιά-αποδέκτες σε συζήτηση για το σχετικό θέμα.

Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα, ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και συμπληρωματικό ή και άλλο εναλλακτικό υλικό):

- «Το παιδί με το ακορντεόν» (σχολικό εγχειρίδιο, Β΄ τεύχος, σ. 76)
- «Το τραγούδι του κλόουν» (σχολικό εγχειρίδιο, Β΄ τεύχος, σ. 77)
- «Το όνειρο του Πέτρου», μικρή ιστορία της Μαρίνας Μιχαηλίδου- Καδή
- «Η Μαλάκ και η βάρκα» , βίντεο της Unicef (<https://youtu.be/2UMjSZaMY2Y>)
- «Η συνταγή της επιτυχίας για χαρούμενα παιδιά , άρθρο (http://www.mama365.gr/15634/h-syntagh-ths-epityhias-gia-haroymena-paidia.html#sthash.92dFKJKR.dpuf)
- «Θα σ'αγαπώ ό,τι κι αν γίνει» (Ανθολόγιο Α΄, Β΄ Δημοτικού, σ. 22)
- Αφίσες με διαφημίσεις παιχνιδιών